

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาวิจัย

การจัดการเรียนการสอนตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดแนวการจัดการศึกษาของชาติไว้ในหมวดที่ 4 มาตราที่ 22 ซึ่งได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 13) นอกจากนี้ในหมวดที่ 7 มาตราที่ 52 ยังได้กล่าวถึง ครู ศึกษานิเทศก์ และบุคลากรทางการศึกษาไว้ว่าให้มีระบบ กระบวนการผลิต การพัฒนาครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยการกำกับ และประสานให้สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตและพัฒนาครู ศึกษานิเทศก์ รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษาให้มีความพร้อมและมีความเข้มแข็งในการเตรียมบุคลากรใหม่และการพัฒนาบุคลากรประจำการอย่างต่อเนื่อง พึงจัดสรรงบประมาณและจัดตั้งกองทุนพัฒนาครู ศึกษานิเทศก์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างเพียงพอ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 30) ซึ่งสอดคล้องกับเกณฑ์ว่าด้วยการขอเปิดดำเนินการหลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิต ข้อที่ 5 ที่กล่าวว่า มหาวิทยาลัย/สถาบันอุดมศึกษาที่จะขอเปิดดำเนินการหลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิต จะต้อง มีหน่วยงานรับผิดชอบ และจัดทำแผน/โครงการที่ชัดเจน เพื่อพัฒนาอาจารย์ทั้งทางด้านวิชาการ ด้านวิจัย และที่สำคัญ คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน การเตรียมอาจารย์ให้มีความรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผล รวมทั้งการจัดทำคลังข้อสอบ จำเป็นต้องดำเนินการก่อนเปิดสอนตามหลักสูตรประมาณ 1 – 2 ปี (กสพท., 2546, หน้า 3) และเกณฑ์คุณภาพการศึกษา เพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ พ.ศ. 2550 หมวด 5 การมุ่งเน้นผู้ปฏิบัติงาน (Workforce Focus) ในหัวข้อการพัฒนาผู้ปฏิบัติงานและผู้นำ (Workforce and Leader Development) ได้เน้นถึงความจำเป็นและความปรารถนาในการเรียนรู้และการพัฒนาซึ่งระบุโดยผู้ปฏิบัติงานขององค์กร รวมถึงพี่เลี้ยง และผู้บริหาร (บวรศิลป์ เชาวน์ชื่น, 2550, หน้า 45) คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ ได้จัดตั้งขึ้นตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อปี 2535 โดยใช้รูปแบบมหาวิทยาลัยรับผิดชอบการเรียนการสอนชั้นก่อนคลินิก และโรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข เป็นสถานที่สอนชั้นคลินิก ตั้งแต่ปี 2546 ถึงปัจจุบัน คณะแพทย์ได้ดำเนินโครงการพัฒนาหลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิตแบบใช้ผลลัพธ์ปลายทางเป็นฐาน เพื่อ

ปรับปรุงให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยจัดหลักสูตรที่มุ่งให้บัณฑิตมีความรู้ ทักษะ และเจตคติเหมาะสมที่จะให้บริการระดับปฐมภูมิ รวมทั้งการใฝ่หาความรู้ด้วยตนเอง แก้ปัญหาให้ลุล่วงตามหลักวิทยาศาสตร์ มีความสามารถและทักษะในการสื่อสารด้วยเทคโนโลยีทางการแพทย์และสาธารณสุข(บันทึกข้อความ คณะแพทยศาสตร์ ลงวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2546) กลยุทธ์ของหลักสูตรจัดให้มีการบูรณาการของเนื้อหาวิชา มีการเรียนการสอน ณ สถานที่ ที่ต้องปฏิบัติงานจริง ใช้เทคนิคการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเน้นการวิเคราะห์ สังเคราะห์ มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับ ผู้สอน ฯลฯ (ศุภสิทธิ์ พรณารุณทัย, 2546, หน้า 13) ในด้านการเตรียมความพร้อมในส่วนของอาจารย์แพทย์มีการจัดอบรมแพทยศาสตรศึกษา การออกข้อสอบ การประเมินผล การตัดเกรด สนับสนุนให้อาจารย์แพทย์ไปอบรมประชุมวิชาการเกี่ยวกับแพทยศาสตรศึกษาในต่างประเทศ ซึ่งผู้ผลิตส่วนที่เป็นอาจารย์แพทย์ได้กล่าวเพิ่มเติมถึงการเตรียมความพร้อมในการผลิตบัณฑิตไว้ว่า ยังขาดการประสานกับอาจารย์แพทย์ว่ามีส่วนขาดตรงไหน มีอะไรต้องสนับสนุนเพิ่มเติม เช่น ด้านองค์ความรู้ ปริมาณอาจารย์งบประมาณ การบริหารจัดการ ดังคำกล่าวที่ว่า “มีการจัดอบรมเป็นช่วงๆ เกี่ยวกับหลักสูตรแพทยศาสตรศึกษา การออกข้อสอบ ซึ่งเป็นสิ่งที่ดี เพราะเป็นการเพิ่มความสามารถของอาจารย์ที่สอน แต่ไม่ทราบว่าได้มีการสอบถามผู้สอนหรือไม่ว่าต้องการอยากพัฒนาด้านใด” (ศุภสิทธิ์ พรณารุณทัย, 2546, หน้า 22-27) และจากผลการประเมินการประกันคุณภาพการศึกษาคณะแพทยศาสตร์ ปีการศึกษา 2546 พบว่าองค์ประกอบด้านการเรียนการสอนมีคะแนนต่ำกว่าการประเมินตนเองมาก (ศุภสิทธิ์ พรณารุณทัย, 2546, หน้า 15) แม้ว่าคะแนนการประเมินในปีการศึกษา 2548 จะดีขึ้นแต่ผู้ประเมินได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า ยังขาดการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานตามภาระงานของอาจารย์อย่างสม่ำเสมอ และการนำผลประเมินมาพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานของอาจารย์ (คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2549, หน้า37) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาความต้องการพัฒนาตนเองในด้านการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ที่สอนหลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิต (พ.บ.) คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร เพื่อเป็นโอกาสที่สามารถพัฒนาการเรียนการสอนนิสิตแพทย์ให้มีประสิทธิภาพที่ดียิ่งขึ้น อีกทั้งยังสามารถพัฒนาอาจารย์ได้ตรงความต้องการและสอดคล้องกับทิศทางขององค์กร อันจะนำมาซึ่งมาตรฐานของเครือข่ายการศึกษาที่ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการพัฒนาตนเองในด้านการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ที่สอนหลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิต (พ.บ.) คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

2. เพื่อเปรียบเทียบความต้องการพัฒนาตนเองในด้านการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ที่สอนหลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิต (พ.บ.) คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร จำแนกตามประสบการณ์ในการสอน หน่วยงานที่สังกัด และประสบการณ์การเข้าร่วมอบรม

3. เพื่อศึกษาความต้องการเกี่ยวกับวิธีการพัฒนาอาจารย์ในด้านการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ที่สอนหลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิต (พ.บ.) คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

เป็นข้อมูลพื้นฐานให้ผู้บริหาร สามารถนำไปวางแผนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ และสามารถพัฒนาอาจารย์ได้ตรงความต้องการและสอดคล้องกับทิศทางขององค์กร อันจะนำมาซึ่งมาตรฐานของเครือข่ายการศึกษาที่ยั่งยืน

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีขอบเขตการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาตนเองในด้านการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ที่สอนหลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิต (พ.บ.) คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร จำแนกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนการสอน ด้านการผลิตและใช้สื่อการสอน ด้านเทคนิคการสอนและด้านการวัดและประเมินผล เพื่อรองรับการประเมินคุณภาพการศึกษา

2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยได้แก่ อาจารย์ที่สอนหลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิต (พ.บ.) คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร คือ อาจารย์ประจำชั้นปรีคลินิก, ชั้นคลินิก รวมถึงสถาบันสมทบ ทั้ง 5 แห่ง

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ อาจารย์ที่สอนหลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิต (พ.บ.) คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร โดย จำแนกตาม ประสบการณ์ในการสอน หน่วยงานที่สังกัด และประสบการณ์การเข้าร่วมการอบรม

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

3.2.1 ระดับความต้องการพัฒนาตนเองในด้านการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์จำแนกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านการวางแผนการสอน ด้านการผลิตและใช้สื่อการสอน ด้านเทคนิคการสอนและด้านการวัดและประเมินผล

3.2.2 ระดับความต้องการเกี่ยวกับวิธีการพัฒนาอาจารย์ในด้านการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ ได้แก่ รูปแบบ ระยะเวลาต่อเนื่อง และสถานที่

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความต้องการพัฒนาตนเอง หมายถึง ความต้องการเพิ่มพูน ความรู้ ความสามารถ ทักษะ เจตคติเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ การวางแผนการสอน การผลิตและใช้สื่อการสอน เทคนิคการสอน และการวัดและประเมินผล

2. อาจารย์ หมายถึง อาจารย์ที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นอาจารย์ประจำชั้นปรีคลินิก ชั้นคลินิก รวมถึงสถาบันสมทบ ทั้ง 5 แห่งที่ปฏิบัติราชการไม่น้อยกว่า 1 ปี (นับแต่วันบรรจุราชการ) และมีหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอนแพทยศาสตรบัณฑิต

3. การวางแผนการสอน หมายถึง การเตรียมการต่างๆ ของผู้สอนก่อนที่จะดำเนินการสอนชั้นต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ความเข้าใจ สามารถนำไปใช้ได้

4. สื่อการเรียนการสอน หมายถึง วัตถุ สิ่งของ ภาพ เครื่องมือเครื่องใช้ ตลอดจนหมายถึง ตัวบุคคล วิธีการสอน สถานที่ต่างๆ ที่ใช้ในการประกอบการเรียนการสอนเพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ เช่น อุปกรณ์การศึกษา เทคโนโลยีการสอน เทคโนโลยีการศึกษา สื่อทัศนูปกรณ์

5. เทคนิคการสอน หมายถึง กลยุทธ์ที่ครูผู้สอนเลือกนำมาใช้เพื่อช่วยทำให้วิธีการสอนของตนมีประสิทธิภาพมากขึ้น

6. การวัดและประเมินผล หมายถึง กระบวนการที่ทำอย่างเป็นระบบเพื่อบอกให้ทราบว่าผู้เรียนได้เรียนรู้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ มากน้อยเพียงไร โดยใช้ผลจากการวัดหรือการสังเกตซึ่งอาจเป็นปริมาณหรือคุณภาพมาพิจารณาตัดสิน

7. ความต้องการเกี่ยวกับวิธีการพัฒนา หมายถึง ความต้องการเกี่ยวกับวิธีการที่ใช้ในการพัฒนาอาจารย์ ได้แก่ รูปแบบ ระยะเวลาต่อเนื่อง และสถานที่

คำถามของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งตอบคำถาม คือ

1. ความต้องการพัฒนาตนเองในด้านการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ที่สอนหลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิต (พ.บ.) คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร มีด้านใดบ้าง อยู่ในระดับใด และมีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร
2. ความต้องการเกี่ยวกับวิธีการพัฒนาอาจารย์ในด้านการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ที่สอนหลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิต (พ.บ.) คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร มีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

สมมติฐานของการวิจัย

1. อาจารย์ที่สอนหลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิต (พ.บ.) คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร มีความต้องการพัฒนาตนเองในด้านการจัดการเรียนการสอนทุกด้าน
2. อาจารย์ที่สอนหลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิต (พ.บ.) คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร มีความต้องการพัฒนาตนเองในด้านการจัดการเรียนการสอนแตกต่างกัน
3. อาจารย์ที่สอนหลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิต (พ.บ.) คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ความต้องการเกี่ยวกับวิธีการพัฒนาอาจารย์ในด้านการจัดการเรียนการสอนแตกต่างกัน